

TÚL A LIBERALIZMUSON F.A. Hayek és Polányi Mihály gondolkodása

Richard Allen kollégánknak, az Angliában megjelenő *Appraisal* című posztkritikai filozófiai folyóirat szerkesztőjének és kiadójának, az ismert Polányi-kutatónak, a 90-es évek végén írt s röviddel ezelőtt megjelent könyve – címe és mondanivalója alapján – ismerősnek tűnhet a *Polanyiana* olvasói számára. Nem véletlenül. A „Beyond Liberalism” című tanulmányát – ennek a könyvnek egy részletét – 1996/1. számában közölte már a *Polanyiana*. R. Allen tanulmánya eredetileg a CEU (Central European University) „The Tradition of Central European Liberal Philosophy” című pályázatára készült. A pályázatnak – mint ez ismert – a Polányi Mihály Szabadelvű Filozófiai Társaság tagjain kívül két külföldi résztvevője is volt: Richard Allen és Richard Gelwick, az utóbbi az Amerikai Polányi Mihály Társaság koordinátora. A tanulmány annak idején joggal keltette fel mindazok figyelmét, akiket érdekel a századfordulót követő korszak magyar liberalizmusa, s különösen az, hogyan látja és ítéli meg a kelet európai liberalizmus egyik sajátos formáját az angol Polányi-kutató.

Most alkalmunk van a szerző mondanivalóját részletesen is megismerni és finomabb elemzésnek alávetni.

R. Allen könyve bevezető részében a liberalizmus filozófiai, politikai és gazdasági vonatkozású jelentéseit bontja ki és interpretálja, különös tekintettel a kelet európai társadalmi-történeti háttérre, s ezen belül a magyar liberalizmusra.

Külön fejezetet szentel a szerző Polányi Mihály politikai filozófiai liberalizmusfelfogásának. Mindenekelőtt azt vizsgálja, hogyan változott Polányi álláspontja élete különböző szakaszaiban. A szerző úgy látja, hogy míg a 40-es években Polányi nézetei E. Burke konzervatív politikai-filozófiai liberalizmusával konvergáltak, később F.A. Hayek szabadság (és liberalizmus) felfogásához kerültek igen közel. Idővel azután Polányi L. Mises és K. Popper racionalista liberalizmusfelfogását osztotta. R. Allen szerint a modern liberalizmus valamennyi említett gondolkodó felfogását meghaladta, így részben Polányi Mihályét is. A szerző befejezésül a modern liberalizmus részletes bemutatásával és elemzésével kívánt hozzájárulni a liberalizmus megítélésének mai problémáihoz.

A szerző jegyzetében köszönetet mond a *Polanyiana* szerkesztőbizottságának, hogy annak idején publikálhatta tanulmányát. A hozzá érkezett reflexiók sokat segítettek könyve megírásában. Köszönetet mond még Lee Congdonnak, a századeleji magyar filozófia- és szociológiatörténet amerikai kutatójának, valamint angol kollégájának, F. Dunlopnak, aki pedig a magyar származású Kolnai Aurél jónéhány eredeti gondolatot tartalmazó filozófiai munkáira hívta fel a figyelmét.

Polanyiana 7. évfolyam, 1– 2. szám, 1998

<http://www.kfki.hu/chemonet/polanyi/>

<http://www.ch.bme.hu/chemonet/polanyi/>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)